

(Проспект магазин, 8.3.2010)

Многи од најугледнијих мислилаца данашњице, од Стивена Хокинга до Дејвида Етенбороуа, тврде да ће сви наши напори да зауставимо климатске промене пропасти уколико не „учинимо нешто“ по питању популационог раста. У „Свемиру у љусци ораха“, Хокинс каже како је у последњих 200 година популација расла експоненцијално. Сваких четрдесет година светска популација се удвостручује.

Међутим, то је глупост. За почетак, нема експоненцијалног раста. Заправо, популациони раст се успорава. Већ више од три деценије, просечан број рођених беба у већем делу света је у опадању. Глобално гледано, жене данас имају дупло мање деце него што су имале њихове мајке, углавном по свом избору. Оне то чине за своје добро и добро својих породица, а ако је то добро и за планету, тим боље.

Ево бројки: пре четрдесет година, просечна жена је имала између петоро и шесторо деце. Сада има 2.6 детета. То је све ближе нивоу просте репродукције који је, када се узму у обзир девојчице које не доживе зрелост, око 2.3 детета. Половина света већ има стопу наталитета испод нивоа дугорочне просте репродукције. Ту спадају читава Европа, већи део Кариба и Далеког Истока од Јапана до Вијетнама и Тајланда, Аустралије, Канаде, Шри Ланке, Турске, Алжира, Казахстана и Туниса.

То укључије и Кину, где држава одлучује колико парови могу имати деце. То је брутално и грозно. Али, чудна ствар је да то више нема много значаја. Кинеске заједнице широм света иду у истом смеру без икакве принуде – на Тајвану, у Сингапуру, чак и у Хонг Конгу. Када је Британија 1997. године вратила Хонг Конг Кини, имао је најнижу стопу наталитета на свету, са мење од једног детета по жени.

Дакле, зашто се ово дешава? Демографи су говорили да су жене почеле да имају мање деце када су стекле образовање а економије постале богатије, као што се десило у Европи. Али, реците то женама у Бангладешу, једној од најсиромашнијих држава на свету, где су девојке међу најнеобразованијим у свету, и где се удају у тинејџерском узрасту. Данас оне имају само по три детета, што је више него упола мање у односу на њихове мајке. Индија је још гора, са 2,8 детета по жени. Кажите то и Бразилкама. У овој тврђави католицизма, жене у просеку имају по два детета, и тај број је у опадању. Ништа што свештеници кажу не може то зауставити.

Жене ово чине зато што, по први пут у историји, то могу. Боља здравствена заштита и хигијена значе да већина беба данас доживи да одрасте. Више није неопходно да имају петоро или шесторо деце како би се обезбедила следећа генерација, па их ни немају.

Наравно, постоје и изузеци. У неким руралним крајевима Африке, жене и даље имају петоро и више деце. Али, чак и оне су само рационалне. Жене углавном имају фарме, и потребна су им деца да чувају животиње и раде у пољу.

А ту је и Блиски Исток, где и даље влада традиционални патријархат. У удаљеним јеменским селима, девојчице од 11 година приморане су да се удају. Оне и даље у просеку имају по шесторо деце. Но, чак и Блиски Исток се мења. Погледајте Иран. У последњих 20 година, иранске жене су са осморо деце спале на мање од двоје – заправо, на 1,7 – и то без обзира на оно што говоре муле.

Поента је да и богате и сиромашне, социјалистичке и капиталистичке, муслиманске и хришћанске, секуларне или побожне, са или без владиних мера контроле рађања, готово све државе света причају исту причу о револуцији на пољу продужења врсте.

То не значи да је раст популације престао. Светска популација и даље расте за 70 милиона људи годишње. То је због временске задршке: огроман број младих жена рођених током ранијег бејби бума можда има само по двоје деце, што је и даље много деце. Али, кроз једну генерацију, светска популација ће готово сигурно бити стабилна, а до половине века вероватно у паду.

Да ли је то добра вест за животну средину и земљине ресурсе? Када би сви фактори били исти, јасно је да би то значило и мање штете за планету. Међутим, то само по себи неће решити проблеме животне средине, будући да је прича о томе како је раст популације покретачка сила уништења планете – само још један мит.

Заправо, данашњи раст потрошње далеко премашује популациони раст по својој штетности за планету. А већи део те додатне потрошње јесте у богатим земљама које су одавно престале да доприносе расту популације, док бројност расте углавном у

земљама које имају врло мали утицај на планету. Како год да окренете, делић човечанства користи већину земљиних ресурса и ствара већину загађења.

Погледајмо емисије угљен-диоксида, које су тренутно највећи извор забринутости када су у питању климатске промене. Пола милијаре најбогатијих људи на свету – а то је 7% човечанства – одговорно ј за половину угљен-диоксида пуштеног у атмосферу. Истовремено, најсиромашнијих 50% човечанства одговорно је за свега 7% емисије угљен-диоксида. Готово свих 2 милијарде људи „вишка“ који се очекују у следећих 30-40 година, родиће се у сиромашнијој половини света. Чак и да је њихово рођење могуће спречити, то би имало минималног утицаја по емисију угљен-диоксида и остале глобалне претње.

Али, питате сем шта је са будућим генерацијама? Све оне велике породице у Африци имаће још веће породице. Наравно, то јесте ствар коју треба узети у обзир. Ипак, погледајмо колика је разлика у питању: количина угљен-диоксида која се по једном Американцу избацује у атмосферу, једнака је оној за 4 Кинеза, 20 Индијаца, 30 Пакистанаца, 40 Нигеријаца или 250 Етиопљана. Жена из руралне Етиопије може имати десеторо деце, и чак да, што је мало вероватно, сва та деца доживе зрелост и имају по десеторо деце, опет ће читав тај клан од стотину људи производити мање угљен-диоксида од мене или вас. Оно што је значајно јесте претерана потрошња, а не претерано множење.

Економисти предвиђају да ће до 2050. светска економија имати раст од 400%. Ако се то заиста деси, за мање од десетог дела тог раста биће одговоран раст популације. Неки од тих сиромашних људи, истина, једног дана ће се обогатити. А ако се и обогате – а надам се да хоће – и њихов утицај на планету ће порасти. Али, када ми из богатог дела света занемарујемо значај нашег утицаја на средину и бринемо што ће се будуће генерације сиромаша усудити да постану богате и штетне колико и ми, онда то представља врхунац ароганције. Како се усуђујемо?

Неки активнисти „зелених“ требало би да се добро погледају у огледало. Сви ми волимо да о себи размишљамо као о прогресивцима. Али, Роберт Малтуз, човек који је први упозорио да би популациони раст могао створити демографски армагедон, у своје време био је миљеник капиталистичких власника млинова. Био је противник викторијанских добротворних друштва јер је сматрао да она само погоршавају ствар за сиромашне, јер их охрабрују да се множе. Прогресивци су га мрзели. Чарлс Дикенс писао је против њега у неколико својих књига. Када је Оливер Твист затражио још каше, то је рецимо била сатира новог, оштријег закона о прихватиштима, познатог као Малтузов закон.

Ибенизер Скруџ из Божићне бајке такође је нашироко препознат као карикатура Малтуза.

Не треба заборавити да је Малтуз годинама подучавао британске колонијалне администраторе пре него што би отишли да управљају царством. Они су усвојили његове идеје да су глад и болести резултат претераног множења, те да жртве треба пустити да умру. Малтузијански начин размишљања довео је до огромног и непотребног умирања током велике глади у Ирској.

Не смемо прихватити Малтузова убеђења и кривити сиромаше овог света за нарушавање животне средине које смо углавном изазвали ми богати. Популациона бомба је у већем селу света демонтирана. Али, потрошачка бомба још увек откуцава и опаснија је него икад.

(Превод: НСПМ)